

Любі друзі! Багато народів захоплюються героїзмом і мужністю українського народу. Тож, ми вже зараз повинні працювати для відбудови, щоб і надалі прославляти нашу неймовірну Батьківщину.

Знання - це наша сила!

Коли лунає сирена-направляйтесь в укриття! Бережіть себе!

Шановні учні! Нагадую, що на виконанні вами завдання чекає моя електронна пошта: kvasha.n.v@gmail.com або Вайбер чи Телеграм за номером: 093-74-98-200,

але не пізніше 20:00

Урок № 23

Дата: 21.02.2024

Тема: Десталінізація. Реабілітація жертв сталінських репресій.

Мета: охарактеризувати десталінізацію і реабілітацію жертв сталінських репресій.; розвивати аналітичне мислення, навички, здібності пам'ять; виховувати інтерес до історичного минулого та патріотизм до Батьківщини

Хід уроку:

5 березня 1953 р. помер Й. Сталін. Ця дата стала початком процесу, що згодом отримав назву «відлига» — спроба лібералізації суспільно-політичного життя, проведення значних соціально-економічних реформ. Розвиток і поглиблення цього процесу стали основою десталінізації — тобто відходу від найбільш одіозних проявів сталінського тоталітарного режиму. Найбільш радикальних рис цей процес набув після XX з'їзду КПРС (1956).

Десталінізація — це подолання культу особи Й. Сталіна і створеної ним політичної системи в СРСР.

«Відлига» — неофіційна публіцистична назва періоду в історії СРСР після смерті Й. Сталіна. Вислів «відлига» походить від однойменної повісті Іллі Еренбурга. Характеризується ліквідацією таких проявів сталінського режиму, як масові репресії, тотальний контроль за всіма сферами діяльності тощо і спробою проведення суспільно-політичних, економічних реформ.

Лібералізація — в широкому розумінні — пом'якшення державного контролю над різними сферами суспільного життя: політикою, економікою, свободою слова, ЗМІ тощо.

По смерті Й. Сталіна серед його наступників розпочалась боротьба за владу. У кожного з протидіючих угруповань «сталінської гвардії» (Л. Берії, Г. Маленкова, М. Хрущова) було своє бачення подальшого розвитку СРСР.

У цій боротьбі переміг М. Хрущов. Надзвичайно важливим кроком на шляху десталінізації і лібералізації радянського суспільства став XX з'їзд КПРС, що відбувся в лютому 1956 р. З'їзд розпочав свою роботу, як і всі попередні. У звітній доповіді М. Хрущова не містилось жодних сенсаційних заяв. У ній, навпаки, підтверджувався курс партії на розрядку міжнародної напруженості, розглядалися важливі економічні та соціальні проблеми, вихвалялися переваги «колективного керівництва», запровадженого в країні в останні роки. Лише наприкінці роботи з'їзду Хрущов повідомив делегатів, що вони мають зібратися на закриті засідання. На ранковому засіданні 25 лютого 1956 р. він протягом чотирьох годин зачитував делегатам з'їзду доповідь «Про культ особи і його наслідки». На з'їзді Й. Сталіна вперше було показано як жорстокого тирана і диктатора. Доповідь М. Хрущова буквально шокувала багатьох комуністів.

Закономірним наслідком XX з'їзду КПРС став справжній переворот у суспільній свідомості, перегляд сталих стереотипів мислення, критична оцінка подій минулого. Цей переломний період у житті радянських людей, за влучним висловом І. Еренбурга, був згодом названий «хрущовською відлигою», як своєрідне короткочасне потепління серед зими.

Насправді ж, суть існуючого політичного режиму фактично не змінювалася. Але його провідники вже не наважувалися використовувати в управлінні державою жорстокі терористичні методи.

Складники десталінізації					
Ліквідація системи ГУЛАГу, системи масових репресій	Амністія. Реабілітація незаконно засуджених	Реформа силових відомств, судової системи. Впровадження в їхній діяльності принципу законності	Послаблення ідеологічного тиску. Тимчасове припинення кампанії проти «українського буржуазного націоналізму»	Децентралізація управління. Послаблення командно-адміністративної системи	Розширення прав і повноважень союзних республік. Зростання частки українців у партійному і державному апараті. Зростання впливу української партійно-державної еліти в союзному керівництві

Найвищою точкою в процесі десталінізації став XXII з'їзд КПРС, який відбувся в 1961 р. Після нього в Україні, як і в інших республіках, розгорнулася кампанія з демонтажу численних пам'ятників Й. Сталіну, закриття присвячених йому музеїв, перейменування населених пунктів, вулиць, установ, підприємств, шкіл, колгоспів тощо. У листопаді 1961 р. Сталінську область перейменовали в Донецьку, а місто Сталіно (колишня Юзівка) на Донецьк.

Процес реабілітації почався відразу після смерті Сталіна і набув свого найбільшого розмаху після XX з'їзду КПРС (лютий 1956 р.).

Перший етап (1953-1956). Реабілітація торкалася лише незначної частини незаконно репресованих. Проголошується масова амністія. Відбувається демонтаж сталінської репресивної системи. Діяльність правоохоронних органів приводиться у відповідність з принципами законності.

Амністія — повне або часткове звільнення від покарання та його правових наслідків, пом'якшення покарання, а також зняття судимості з осіб, що відбули покарання.

Реабілітація — заходи з відновлення доброго імені й прав осіб, необгрунтовано притягнутих до кримінальної відповідальності як за життя, так і після їхньої смерті.

Амністія 1953 р. стосувалась осіб, засуджених на термін до п'яти років, а також засуджених за посадові, господарські та військові злочини. Вона мало торкнулася політичних в'язнів, які мали значно більші терміни ув'язнення.

Амністія 1955 р. стосувалась осіб, що співробітничали з окупантами в роки війни, але не чинили злочинів. У 1956 р. були амністовані народи, які зазнали масової депортації. Проте кримським татарам заборонили повертатися на батьківщину.

Також проголошувались амністії для воїнів УПА, які складуть зброю, і тих, хто утримувався в таборах. До 1957 р. було звільнено понад 65 534 членів ОУН і бійців УПА.

Проте амністія не передбачала реабілітації. Звільнені політичні в'язні продовжували носити тавро «ворогів народу».

Другий етап (1956-1959). Реабілітація стала масовою. Було створено 90 спеціальних комісій, які мали право розглядати справи безпосередньо в таборах.

Реабілітації не підлягали активні діячі ОУН та УПА, жертви політичних репресій до 1934 р., а також всі репресовані за «український буржуазний націоналізм». Держава не визнала себе винною у депортації селян під час колективізації 1930-х років, вибіркової депортації із Західної України, депортації кримських татар, німців та інших народів з півдня України.

Урок № 24

Дата: 21.02.2024

Тема: УРСР в період «відлиги»

Мета: охарактеризувати УРСР в період «відлиги»; розвивати аналітичне мислення, навички, здібності пам'ять; виховувати інтерес до історичного минулого та патріотизм до Батьківщини

Хід уроку:

У період хрущовської «відлиги» було здійснено ряд заходів, які розширили права республік, у тому числі й УРСР.

Українці стали частіше висуватися на керівні посади в республіці, а також в Союзі. Розширились функції і підвищилась відповідальність КПУ. Активізувалась діяльність УРСР на міжнародній арені. Так, якщо в 1953 р. республіка була членом 14 міжнародних організацій, то в 1955 р. — 29. До 1959 р. УРСР підписала або приєдналася до 65 міжнародних договорів та інших актів. Унаслідок реформи управління економікою в 1957 р. під контроль Ради Міністрів УРСР, зокрема рад народного господарства і місцевих рад депутатів трудящих, перейшло 97 % підприємств проти 34 % у 1953 р.

Розширилися права республіки у формуванні свого бюджету, у питаннях матеріально-технічного постачання, збуту продукції, будівництва, використання капіталовкладень. У відання республіки переходили питання обласного адміністративно-територіального устрою, районування, віднесення міст до обласного й республіканського підпорядкування. До компетенції УРСР належали питання ухвалення кримінального, цивільного і процесуального кодексів, установа основ законодавства про судоустрій та судочинство.

Та всі ці заходи здійснювалися під суворим контролем московського центру.

Почалися реформи в сільському господарстві. передбачалось укріплення матеріально-технічної бази господарств, матеріальне заохочення мешканців села, підвищення закупівельних цін на сільгосппродукцію, зменшення податків на присадибне господарство, списування заборгованості колгоспів, поліпшення якісного складу керівників сільськогосподарських підприємств та ін. Завдяки таким заходам сільське господарство вперше за довгі роки стало рентабельним. Середина 1950-х рр. стала періодом найбільшого піднесення в історії колгоспно-радгоспної системи СРСР.

Позитивні зрушення були б більш вагомими, якби не волюнтаристські нереалістичні надпрограми, утілення яких розпочалося вже в 1954 р. Першою такою програмою стало освоєння цілинних і перелогових земель, суть якої полягала в освоєнні земельу Казахстані, Сибіру та Північному Кавказі. Другою надпрограмою стало поспішне і невиправдане розширення площ посівів кукурудзи (Хрущов називав її «царицею полів») та інших "дивокультур« в 1955р.

Третьою надпрограмою була «м'ясна кампанія» (весна 1957 р.) — надпрограма в тваринництві, яка передбачала за 3 — 4 роки наздогнати й перегнати США щодо виробництва м'яса, масла й молока на душу населення.

У травні 1957 року, після ліквідації більшості міністерств, було відновлено (перші було створено в 1918-1931) раднаргоспи як територіально-планові органи управління економічно-адміністративних районів (економічне районування), і планування сільського господарства. В УРСР утворено 14 раднаргоспів, яким було підпорядковано майже всі промислові підприємства.

У 1962 р. у сільському господарстві запровадили територіальну систему керівництва: створювалися виробничі колгоспно-радгоспні управління, які об'єднували 3-4 адміністративні райони. Та й ця реформа не дала бажаних результатів. Зрештою, непродумана реформаторська політика у сільському господарстві обернулася кризою. Посуха 1963 р. призвела до скорочення валового збору зернових на 30 %. Щоб уникнути голоду, радянське керівництво змушене було вдатись до імпорту зерна.

Відбувалося небачене за масштабами житлове будівництво, мільйони людей із підвалів і комуналок переселились у світлі та затишні квартири («хрущовки»), в багатьох сім'ях з'явилися товари, про які не можна було навіть мріяти у сталінську добу: телевізори, магнітофони, холодильники, пральні машини.

У соціальній сфері було також проведено ряд реформ, зокрема:

- ✓ пенсійна реформа 1956 р., яка знижувала пенсійний вік для жінок до 55 років, для чоловіків — до 60 років і забезпечила зростання доходів пенсіонерів удвічі, інвалідів — в 1,5 разу, встановлення державних пенсій та щорічних відпусток для колгоспників (1964);
- ✓ робітники отримали право звільнитися з роботи за власним бажанням, повідомивши про своє рішення адміністрацію за 2 тижні; скорочено робочий день до 7 годин;
- ✓ паспортизація сільського населення (1958) (але впровадження інституту «прописки» (обов'язкове проживання за місцем працевлаштування) перешкоджало вільному пересуванню громадян і вільному вибору місця проживання);

Питання для самоперевірки:

1. Чому період перебування М. Хрущова при владі в СРСР називають «відлигою»?
2. У якій сфері реформи М. Хрущова були найрезультативнішими?

Домашнє завдання: дати відповіді на питання для самоперевірки, законспектувати матеріал з теми

Рекомендована література: Власов В.С. Історія України (рівень стандарту): підручник для 10 класу закладів загальної середньої освіти / В.С. Власов, С.В. Кульчицький. – Київ: Літера ЛТД, 2018. – 256 с.

Шановні учні! Нагадую, що на виконанні вами завдання чекає моя електронна пошта:
kvasha.n.v@gmail.com [або Вайбер чи Телеграм за номером: 093-74-98-200,](#)

але не пізніше 20:00